

סימן נ

האם מארח נושא באחריות לרכוש האורח?

שאלה*

בנות אולפנת כפר פינס התארחו באולפנה אחרת (חורב), במהלך שהותן באותה אולפנה נגנבו מהן פלאפונים, מי האחראי לגניבה?

תשובה

שומר חינוס פטור מגניבה ואבידה וחייב בפשיעה. לדברי הבנות המתארחות, אם הבית של חורב שנעלה בדרך כלל את דלתות החדרים, לא עשתה כן ביום הגניבה וא"כ היא פשעה בשמירתה. אולם ענייננו שונה ממי שמפקיד חפץ אצל שומר חינוס. כאן מדובר באורח שבעה"ב מפנה לו את ביתו ומעביר אליו את מלוא האחריות, כולל שמירה על רכוש. בכך סילק מעצמו המארח כל אחריות לשמירת רכושו של האורח. דבר זה למדנו מפסק השולחן ערוך (ח"מ סי' רצא ס"א):

ביקש מחבירו שיתן רשות להכניס בהמתו או פירותיו לחצירו, ונתן לו רשות ולא פירש כלום בשמירתו, אינו חייב בשמירתו כלל. אולם, כתב הש"ך (ס"ק ח):

דוקא בחצר. אבל אם הכניס ענינו לבית בעל הבית ברשות סתמא דמילתא קביל עליה בעה"ב נשירותא אפי' לדבי, כן הוא בהגה"א פ' הפרה מא"ז וכן עיקר.

ולכאורה כאן מדובר בבית ולא בחצר, וא"כ האחריות נופלת על בעה"ב. אך נתיבות המשפט (ביאורים ס"ק ח) כתב:

עיקר החילוק שבין חצר לבית שהביא הש"ך סק"ח בשם הגהת אשר"י דבהילוך דחצר לא קפדי אינשי ותיב ונטור קאמר, אבל בבית דאהילוך דבית קפדי אינשי וכמבואר לעיל סימן קנ"ד בסמ"ע סק"ז ע"ש ואי אפשר לומר דתיב ונטור לך דע"כ עול ואנטור לך קאמר, ולזה כתב הסוד דהטעם בהא ביתא קמך דלא הוי שומר חנוס כיון דהבית מקום המשתמר הוא, א"כ י"ל שלא היתה כונתו שיהיה השומר רק שיהיה משומר מכח הבית שהוא משתמר

ולפי"ז נראה שפנימיה של מוסד אינה דומה לבית פרטי, בו אדם מקפיד על כניסת אדם אחר, חוץ ממנו, שישמור את הרכוש המופקד, אלא כוונתו ליטול בעצמו את האחריות לשמירת הרכוש. פנימיה דומה יותר לחצר שבה בעה"ב נותן רשות לאורח לנוע באופן חופשי בכל מרחבי החצר ולשמור בעצמו את רכושו, ובעה"ב עצמו בקושי מגלה נוכחות.

אמנם במקרה שלכן היתה אם בית שתפקידה לנעול את הדלתות, אך ביום הגניבה היא לא נעלה. ולכאורה היא נטלה על עצמה אחריות שמירה. מ"מ נראה שלא הפקיעה בכך את האחריות מהאורחות. ולכן גם אם נניח שאולי היא פשעה בכך כלפי

* לבנות כתה י"ב באולפנת כפר פינס, טבת תשס"ו.

זהים, ואין להטיל על אולפנת חורב אחריות גדולה יותר משאולפנת כפר פינס נוטלת על עצמה.

התנהגותן של בנות כפר פינס מוכיחה שהן חיות באווירה חינוכית של אמון ויושרה ולא העלו כלל על דעתן אפשרות של גניבה. אשריהן ואשרי מחנכיהן. גם אולפנת חורב מחנכת את תלמידותיה ברוח דומה, אולם לצערנו יש בעולם גם תופעות אחרות, לא רצויות (ואין ליחס אותן דווקא למישהי מהאולפנה המארכת, מה גם שבנות האולפנה המארכת לא היו במקום כלל).

ה' ימלא חסרונכן.
בברכת התורה והארץ
הרב יעקב אריאל

הנהלת חורב המארכת שלא נעלה את הדלתות, אך אין לה דין ש"ח הנושא באחריות כלפי האורחות (מה גם שלא היה איש מבאות פנימית חורב הקבועות שהיה צורך להבטיח את שמירתה).

וכן המאבטח יש לו רק אחריות שאדם זר לא ייכנס למתחם, אך אין לו אחריות שמירה על הנעשה בתוך המוסד. (אם כי צ"ע כיצד נכנס הגנב, למרות שמירתו של המאבטח? ואולי הגנב הוא מי ששהה בתוך המבנה בהיתר. אחריות המאבטח מצטמצמת לבדיקה ביטחונית גרידא).

יתרה מזאת אולפנת חורב לא נטלה על עצמה אחריות שמירה יותר מזו שאולפנת כפר פינס נוטלת על עצמה בפנימייתה. סדרי השמירה הנהוגים בתוך הפנימיות

סימן נא

ישׁוב שנבנה על אדמה גזולה

4. היורד לשדה חברו ובנאה	ראשי פרקים*
5. חיוב 'השבת אבדה' לנכרי	א. מעמד הקרקעות ביהודה ושומרון
ג. פיצוי ליורד לשדה חברו	ב. תקנת השבים בקרקעות
ד. התיישבות היא 'שליח ציבור'	1. 'תקנת מריש' במבנה
ה. סיכום	2. 'תקנת המריש' בגזול תום לב
	3. מקור פסיקתו של רבנו ירוחם

* * *

לאזרח ערבי. גם הוא עצמו לא ידע על כך, עד שמישהו פשפש ומצא מסמכים או ראיות, שהקרקע היא בעצם שלו. האם יש להרוס את המבנים?

ישנם ישובים ישראלים ביהודה ושומרון שנבנו באישור ממשלתי, ישיר או עקיף, גלוי או סמוי, מתוך הנחה שמדובר בקרקע פנויה. לאחר זמן התברר שהקרקע שייכת

* נתפרסם בתחומין לב (תשע"ב) עמ' 203-210.